

Janusz Polak, Katarzyna Dąbrowska, Henryk Janocha

Świdwin - Stare Miasto, woj. koszalińskie

Informator Archeologiczny : badania 19, 181-182

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Relikt ten to w większości fundament posadowiony /podobnie jak i fundament kościoła w tym rejonie/ na płytce występującej tu skała wapiennej. Wzniesiono go ze spajanego zaprawą wapienną łamanego kamienia wapiennego z dodatkiem gruzu ceglanego, cegły i kamieni eratycznych. Z analogicznego materiału wykonano również wypełniko zachowanego fragmentu naziemnej partii przypory licowanego ciosami piaskowca.

Wykopy II/85 i III/85 usytuowano w południowej części wirydarza klasztornego. Nabrałono tu na relikw muru dostawionego do znajdujących się do dziś na powierzchni /w postaci ruiny/ ścian kruczków południowo-zachodniego skrzydła klasztoru. Odkryty mur to fundament z łukami odciążającymi. Wzniesiono go z łamanego kamienia wapiennego i nielicznych cegieł spajając zaprawą wapienną, natomiast łuki wykonano z cegieł. Uzyskany materiał archeologiczny pozwala datować go na koniec XVI-XVII w.

Stwierdzono ponadto obecność systemu odwodnienia wirydarza klasztornego w postaci kanału odpływowego. Jego ściany boczne wykonano z kamienia eratycznego, a całość sklepieno płonowo wstawioną cegłą. Kanał ten wzniesiono równocześnie z wyżej opisanym murem.

Materiał zabytkowy i dokumentacja do czasu ich zakończenia oraz powstania pełnego opracowania znajdują się w Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PP PKZ O/Łódź.

Prace badawcze będą kontynuowane.

SZCZAWIN MAŁY, gm. Zgierz
woj. łódzkie
Stanowisko 1 i 2

Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Łodzi
Muzeum Miasta Zgierza

Badania prowadzili mgr mgr Andrzej Kostorek, Piotr Świątkiewicz /autor sprawozdania/. Finansował WKZ w Łodzi. Pierwszy sezon badań. Domniemane: osada średniowieczna i grodzisko średniowieczne.

Stanowisko 1. Zlokalizowano w 1982 r. w trakcie badań powierzchniowych w ramach AZP, określono jako osadę średniowieczną i zarejestrowano. Położone jest one na lewobrzeznej, nadzalewowej terasie bezimiennego cieku płynącego na zachód od wsi Szczawin Mały.

W trakcie tegorocznych badań weryfikacyjno-ratowniczych założono i wyeksplorowano wykop o wymiarach 2 x 15 m. Poza współczesnym humusem zalegały w nim jedynie: warstwa ornej próchnicy o miąższości 20-30 cm oraz warstwa wmycia próchnicy w calcowy plasek. Strop calca znajdował się na głębokości ok. 60-70 cm od powierzchni ziemi. Poza śladami współczesnej orki nie stwierdzono innych śladów działalności gospodarczej; brak jest warstwy bądź obiektu kulturowego. Z wykopu pozyskano 271 fr. naczyń, wśród których wyróżniono frakcję ceramiki późnośredniowiecznej i nowożytnej, jednakże analiza rozrzuca materiału w obrębie wykopu oraz jego stratygraficzno-chronologicznego zróżnicowania, prowadzi do wniosku, iż znajduje się on tu na wtórnym złożu.

Dokumentacja badań znajduje się w Muzeum Miasta Zgierza i w OBIKZ w Łodzi, materiał ruchomy w Muzeum Miasta Zgierza.

Badania zakończone.

Stanowisko 2. Zlokalizowano w 1982 r. w trakcie badań powierzchniowych w ramach AZP, określone jako grodzisko średniowieczne /?/. Położone jest ono w widłach Czerniawki i wpadającego do niej bezimiennego cieku płynącego na zachód od wsi Szczawin Mały. Obecnie teren jest istotnie przekształcony na skutek prowadzonych tu prac ziemnych. Wobec powyższego stanowisko to zostało rozpoznane przy pomocy serii odwiertów wykonanych wzdłuż magistrali przecinających teren na linii S-W i E-W. Odwierty sięgające do 2,4-2,5 m głębokości wykazały obecność zalegających tu nawarstwień geologicznych o sedymentacyjnej i lodowcowej genezie. Brak jest jakichkolwiek śladów warstw kulturowych, nie pozyskano także materiału ruchomego.

Dokumentacja badań znajduje się w OBIKZ w Łodzi i w Muzeum Miasta Zgierza.

Badania zakończone.

SZESTNO, gm. Mrągowo
woj. olsztyńskie
Zamek

patrz
okres nowożytny

SWIDWIN-STARE MIASTO
woj. koszalińskie

ARPEX-WEST
w Poznaniu

Badania architektoniczne przeprowadzili: mgr inż. Janusz Polak i mgr inż. Katarzyna Dąbrowska, mgr Henryk Janocha /autor sprawozdania/. Finansował WKZ w Koszalinie. Pierwszy sezon badań. Brama Kamienna /z XIV w./ z późniejszymi przebudowaniami.

W związku z przygotowywanym i opracowywanym projektem przystosowania zabytkowej Bramy Kamiennej w Świdwinie na cele użytkowe, podjęto w 1985 r. badania architektoniczne, których wyniki zostaną wykorzystane przy opracowywaniu planu remontu i zagospodarowania Bramy Kamiennej.

Podczas prac wewnątrz obiektu, a zwłaszcza w zamurowanej klatce schodowej, prowadzącej niegdyś przez Bramę na mury obronne, poza elementami architektonicznymi odkryto również ciekawy zespół zabytków ruchomych. Są to fr. kafli, gąsiorów, ceramiki i drzewców bełtów kusz. W wyniku przeprowadzonego nadzoru konserwatorsko-archeologicznego /mgr F. Lachowicz, mgr K. Zielińska, mgr H. Janocha/ ruchome materiały zabytkowe zostały zebrane i przekazane Działowi Archeologicznemu Muzeum Okręgowego w Koszalinie.

Z zabytków ruchomych na szczególną uwagę zasługują drzewca bełtów kusz. Z zebranych 15 fragmentów udało się zrekonstruować 10 bełtów. Znaleziono bełty wykonane są z drewna dębowego. Ich długość wynosi 42 cm, a grubość 1,3 cm. W części dolnej zaopatrzone są w dwa pierzaka wykonane z cienkich płytek dębowych o długości 15-16 cm. Zabytki te ogólnie można wiązać z XIV-XVI w. Z badań dawniejszych w Świdwinie znana jest kusza, która znajduje się w Muzeum w Szczecinku, a wydobyta została z rzeki Regi. Znaleziono bełty wiążą się chronologicznie z tego typu brocią miotającą.

TARNÓW
Góra Św. Marcina

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
w Tarnowie

Badania prowadził mgr Eligiusz Dworaczynał, Finansował WKZ
w Tarnowie. Szósty sezon badań. Ruiny zamku /XIV-XVI w. /.

Po rocznej przerwie wznowiono prace wykopaliskowe w zachodniej części zamku, na terenie tzw. zaplecza gospodarczego. Wykopy zlokalizowano w dwóch rejonach: północno-zachodnim i południowo-wschodnim. Badania miały na celu dostarczenie informacji o przebiegu niewidocznych na powierzchni murów obronnych z XIV w. oraz murów zabudowań z XVI w. w miejscach węzłowych, istotnych dla rekonstrukcji założenia.

W rejonie południowo-wschodnim, na stoku wzgórza w pobliżu rampy wjazdowej odkryto najlepiej jak dotąd zachowaną warstwę wczesnośredniowieczną o miąższości od 0,2 do 0,6 m, pochodzącą z okresu poprzedzającego budowę zamku. Natomiast w miejscu domniemanej bramy uchwycono kolejne partie murów biegnących prostopadle do obronnego i tworzących szereg pomieszczeń otwartych na zewnątrz. Pomiedzy dwoma murami odkryto szereg wkopów po słupach drewnianych, stanowiących rodzaj plotu. Cała konstrukcja przypomina fundament arkadowy sporej budowli, zawieszanej nad stokiem.

W rejonie północno-zachodnim odkryto kolejne fragmenty murów dużej budowli gospodarczej z piecami ceglanyimi o komorach owalnych i prostokątnych oraz jedyny fragment północnego muru obronnego, określonego dotychczas jedynie na podstawie negatywu i wkopu fundamentowego. Wśród ruchomego materiału zabytkowego w dalszym ciągu najliczniejszą grupę stanowią fragmenty ceramiki z przedziału chronologicznego od XIV do XVI w., kości zwierzęce i drobne gwoźdźce. Zabytki te znaleziono w warstwach kulturowych na południowym stoku wzgórza. Do najciekawszych przedmiotów należą srebrne monety z XV i XVI w. noże żelazne, grot bełtów kusz i podkowy. Znaleziono także liczne fragmenty ceramiki wczesnośredniowiecznej /XII-XIII w. /.

Badania będą kontynuowane.

TORUŃ
ul. Dominikańska 1-9

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Toruniu

Badania prowadzili mgr Zbigniew Polczyński /autor sprawozdania/
i dr Jan Grześkowiak. Finansował WKZ w Toruniu. Trzeci sezon
badań. Kościół Św. Mikołaja i klasztor O. O. Dominikanów /XIII-
XIX w. /.

² Kontynuowano badania archeologiczne stanowiska w ramach dwóch wykopów o łącznej powierzchni 300 m². Eksploatację obu wykopów przerwano na okres zimowy na głębokości około 49, 50 m n. p. m. nie osłaniając poziomu calca. Pracobezpieczono całą zachodnią część dawnego kościoła.

Wyróżniono dotychczas osiem zasadniczych warstw kulturowych: I - asfalt, II - tłuczeń kamienny, III - bruk kamienny, IV - szara ziemia, V - gruz ceglany z brunatną ziemią, VI - posadzkę ceglana, VII - podsypankę pod posadzkę z jasnożółtego piasku, VIII - brunatną, płaszczystą ziemią.

W warstwach średniowiecznych i nowożytnych /IV, V, VII, VIII/, łącznie natrafiono na liczny i zróżnicowany materiał kulturowy, tj. fragmenty naczyń ceramicznych - 1.934, szkła okiennego - 674, szkła naczyńniowego - 190, gwoźdźce żelazne - 340, monety srebrne i miedziane - 43, kości zwierzęce - 174 oraz 74 inne przedmioty metalowe w rodzaju przecinaków, podkówek, noży, nitów, guzików, ramek witraży.

Szczególnie cennym odkryciem są zachowane fragmenty murów najstarszego kościoła Św. Mikołaja. Datowany jest on w oparciu o źródła historyczne na 1276 r. Pozostałe relikty architektoniczne należy łączyć z drugim kościołem budowanym w drugiej połowie XIV w. Być może z tego okresu pochodzi również odsłonięta na dużej powierzchni posadzka z płyt ceglanych i kamiennych.

Badania będą kontynuowane.